

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Tussentijdse opzegging van auteurscontracten (art. 25f lid 3 Aw)

Visser, D.J.G.

Citation

Visser, D. J. G. (2024). Tussentijdse opzegging van auteurscontracten (art. 25f lid 3 Aw). *Maandblad Voor Vermogensrecht*, 2024(7/8), 268-269.
doi:10.5553/MvV/157457672024034007015

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4172291>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Tussentijdse opzegging van auteurscontracten (art. 25f lid 3 Aw)

Prof. mr. D.J.G. Visser*

1 Inleiding

De Auteurswet (Aw) kent sinds 2015 een apart hoofdstuk over auteurscontracten.¹ Daar staan allerlei bepalingen in die auteurs (in de terminologie van de Aw als ‘maker’ aangeduid²) beschermen in hun contractuele verhouding met hun uitgever of producent. De gedachte daarachter is dat de maker een structureel zwakkere positie heeft en daarom recht heeft op wat dwingendrechtelijke ondersteuning.³

Zo heeft de maker recht op een contractueel overeen te komen ‘billijke vergoeding’ (*iustum pretium*) voor iedere vorm van exploitatie van zijn werk.⁴ Hij heeft ook recht op een aanvullende billijke vergoeding wanneer de exploitant overgaat tot een ‘exploitatie op een ten tijde van sluiting van de overeenkomst nog onbekende wijze’.⁵ Verder heeft hij recht op een aanvullende billijke (‘bestseller’-)vergoeding zodra de overeengekomen vergoeding ‘gelet op de wederzijdse prestaties een onevenredigheid vertoont in verhouding tot de opbrengst van de exploitatie van het werk’.⁶ Wanneer de exploitant ‘het auteursrecht op het werk niet binnen een redelijke termijn na het sluiten van de overeenkomst in voldoende mate exploiteert of, na het aanvankelijk verrichten van exploitatiehandelingen, het auteursrecht niet langer in voldoende mate exploiteert’, kan de maker de overeenkomst buitengerechtelijk ontbinden.⁷ Deze rechten en aanspraken zijn inmiddels in 2021 Europees geharmoniseerd.⁸

2 Onredelijk bezwarende bedingen

Daarnaast is specifiek ‘een beding dat voor een onredelijk lange of onvoldoende bepaalde termijn aanspraken op de exploitatie van toekomstige werken van de maker inhoudt’ vernietigbaar. En in het algemeen is ook vernietigbaar elk ‘beding dat, gelet op de aard en inhoud van de overeenkomst, de wijze waarop de overeenkomst tot stand is gekomen, de wederzijds kenbare belangen van partijen of de overige omstandigheden van het geval, voor de maker onredelijk bezwarend is’. Deze toets is *lichter* dan de toets die op grond van de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid van art. 6:2 lid 2 en 6:248 lid 2 BW geldt, maar hij moet wel *ex tunc* worden toegepast, dus op basis van de omstandigheden voor of bij het aangaan van de overeenkomst (omstandigheden van ná contractsluiting kunnen alleen via de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid tot beperking van de afspraken leiden).⁹

3 Opzegbaarheid

Ten slotte is er nog één specifieke bepaling, opgenomen in art. 25f lid 3 Aw, die het onderwerp vormt van deze bijdrage:

‘Indien door de wederpartij is bedongen dat de overeenkomst tussentijds kan worden opgezegd, geldt deze bevoegdheid onder gelijke voorwaarden eveneens voor de maker.’

Wanneer de exploitant de overeenkomst tussentijds mag opzeggen, dan mag de maker dat onder gelijke voorwaarden ook:

‘De tussentijdse opzeggingsbevoegdheid ontstaat voor de maker dan op grond van de wet. Dit betekent dat eenzijdige opzegclausules ten faveure van de exploitant niet meer mogelijk zijn.’¹⁰

De bepaling doet op het eerste gezicht evenwichtig en redelijk aan. Wederkerigheid klinkt altijd goed. Zij is evenwel ondoordacht, overbodig en problematisch. Dat geldt met name voor gevallen waarin een opzeggingsbevoegdheid van een exploitant nauw verbonden is met zijn rol als risicodragende ondernemer. In veel exploitatieovereenkomsten, waarbij soms zeer veel makers zijn betrokken, staat dat de exploitant de exploita-

* Prof. mr. D.J.G. Visser is hoogleraar IE aan de Universiteit Leiden en advocaat bij Visser Schaap & Kreijger te Amsterdam.

De auteur was als advocaat van Spinnin Records betrokken bij de procedure tegen Martin Garrix (die na zeven jaar uitmondde in HR 17 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1923, NJ 2022/90 m.nt. D.W.F. Verkade, en daarna is geschikt). Deze bijdrage bevat een bewerking en uitwerking van een passage in J.H. Spoor, D.W.F. Verkade & D.J.G. Visser, Auteursrecht, Deventer: Wolters Kluwer 2019.

1 Hoofdstuk Ia. De exploitatieovereenkomst, art. 25b t/m 25h Aw.

2 Het auteurscontractenrecht is ook van toepassing op uitvoerende kunstenaars in de zin van de Wet op de naburige rechten (via art. 2b Wnr), een voor de creatieve industrieën zeer belangrijke groep van rechthebbenden met aan het auteursrecht verwante exclusieve rechten.

3 Het dwingendrechtelijke karakter blijkt uit art. 25h Aw.

4 Art. 25c lid 1 Aw.

5 Art. 25c lid 6 Aw.

6 Art. 25d Aw.

7 Art. 25e Aw.

8 Art. 18 t/m 23 Richtlijn (EU) 2019/790 van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale cengemaakte markt, geïmplementeerd bij wet van 16 december 2020 (Stb. 2020, 558).

9 Dit blijkt uit de MvT (Kamerstukken II 2011/12, 33308, nr. 3, p. 21-22) en uit HR 17 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1923, NJ 2022/90 m.nt. D.W.F. Verkade.

10 Kamerstukken II 2011/12, 33308, nr. 3, p. 22.

tie mag beëindigen wanneer hij er, kort gezegd, ‘geen brood meer in ziet’. Het is goed verdedigbaar dat hij deze beslissing zal moeten kunnen onderbouwen met omstandigheden die aan objectieve factoren kunnen worden getoetst. Tegenvallende of teruglopende financiële resultaten of verwachtingen zullen in de regel kunnen worden aangetoond. Maar waar het hier om gaat, is dat het voor de hand ligt dat deze beëindigingsbevoegdheid alleen toekomt aan de exploitant, die immers het exploitatierisico draagt. Dit betekent dat alleen hij de overeenkomst op die grond mag beëindigen. Zeker wanneer wordt bedacht dat de maker krachtens de hierboven genoemde *non usus*-regel het recht heeft om zijn auteursrecht terug te vragen wegens onvoldoende exploitatie.¹¹ Voor het geval de exploitant te weinig doet, kan de maker dus wel ingrijpen. En misschien heeft hij onder omstandigheden recht op schadevergoeding, omdat de exploitant wanprestatie heeft gepleegd. Maar het is niet aannemelijk dat bedoeld kan zijn dat óók een maker het recht heeft om op te zeggen als hij ‘er geen brood meer in ziet’. Een aldus opzeggende maker kan niet alleen de redelijke investeringsbelangen van de exploitant (als die juist nog wel verder wil), maar ook de belangen van zijn medeauteurs in hoge en hoogst onredelijke mate schaden, wanneer de exploitatie juist goed loopt en de investeringen nog niet zijn terugverdiend.

Over de achtergrond en herkomst van de bepaling is verder weinig bekend. In het voorontwerp voor de Wet auteurscontractenrecht uit 2010¹² was deze bepaling opgenomen in art. 25b lid 3. In dat voorontwerp was nog uitgangspunt dat auteursrecht en naburig recht bij leven van de maker *niet overdraagbaar* waren, maar dat in plaats daarvan een licentie moest worden verleend die eerst na vijf jaar opzegbaar was. Voor de periode daarna gold dan de (door de opsteller van het consultatiedocument niet verder toegelichte) bepaling dat, voor zover de licentienemer (de exploitant) een opzegmogelijkheid had bedongen, de licentiegever (de maker) onder gelijke voorwaarden moest kunnen opzeggen. Kennelijk werd dit gezien als een instrument om de onderhandelingspositie van de maker te verbeteren. In de huidige wettelijke regeling is de bepaling moeilijk te begrijpen.

4 Optie tot verlenging

Een andere vraag is of art. 25f lid 3 Aw nog betekenis heeft voor een eenzijdige optie voor een exploitant tot ongewijzigde verlenging van een overeenkomst met een maker. Dit lijkt in zoverre niet voor de hand te liggen, dat een optie juist *verlenging* bewerkstelligt en dus het tegengestelde van opzegging. Tenzij, wellicht, men ervan uit zou gaan dat de overeenkomst is aangegaan voor zowel de initiële periode als de periode die er nog bij komt na het lichten van de optie, en het *niet* invoeren

van de optie door de exploitant dan als tussentijdse opzegging zou moeten worden gezien, die dan vervolgens wederkerig zou moeten zijn. De eenzijdigheid van die verlengoptie zou dan in strijd zijn met de wederkerigheidsregel vastgelegd in art. 25f lid 3 Aw, wat dan zou betekenen dat de maker op zijn beurt ofwel ook een eenzijdige verlengingsoptie zou krijgen (en dan dus de exploitant die zijn optie niet wil invoeren toch tot voortzetting zou kunnen dwingen), ofwel ook over het invoeren daarvan zou moeten kunnen beslissen. Over dit punt is (nog?) geen rechtspraak, en het lijkt mij ook dat tenminste in het laatste geval (alleen invoeren optie met instemming van beide partijen) aan het wezen van een optierecht voorbij zou worden gegaan: een optie is immers per definitie eenzijdig.

Mijns inziens moeten eenzijdige opties tot ongewijzigde verlenging van een overeenkomst met een auteur of uitvoerend kunstenaar *als uitgangspunt wel* mogelijk zijn, *mits de totale periode inclusief de verlenging* geen ‘onredelijk lange of onvoldoende bepaalde termijn’ met ‘aanspraken op de exploitatie van toekomstige werken van de maker’ oplevert. Die regel volgt uit art. 25f lid 1 Aw, die zich goed leent voor toepassing op opties en ook niet per se voorschrijft dat ook makers een verleningsoptie zouden moeten hebben.

5 Conclusie

Mijns inziens zou art. 25f lid 3 Aw moeten worden geschrapt (of genegeerd). Makers hebben tegenwoordig recht op een aanvullende (‘bestseller’-)vergoeding als de exploitatie een ‘onevenredig’ succes is.¹³ En zij kunnen hun rechten terugvragen als er onvoldoende wordt geëxploiteerd (*non usus*). Maar (alleen) de exploitant moet kunnen stoppen met exploiteren en de overeenkomst om die reden beëindigen, als hij de exploitatie niet meer ziet zitten (ook nu écht onredelijke bedingen nog altijd via art. 25f lid 2 Aw kunnen worden aangevochten door de maker). Dan moet hij vervolgens de aan hem geleverde rechten¹⁴ teruggeven en onder omstandigheden schadevergoeding betalen als hij ten onrechte is gestopt of anderszins zijn verplichtingen onvoldoende is nagekomen. Maar een opzegmogelijkheid voor de maker ‘onder gelijke voorwaarden’ is ondoordacht, onbegrijpelijk en onwenselijk.

11 Met een speciale voorziening in art. 25e lid 2 voor het geval er meerdere makers zijn, die er niet hetzelfde over denken.

12 Het voorontwerp is destijds online geconsulteerd en via ‘Internetconsultaties’ nog te vinden, www.internetconsultatie.nl/auteurscontractenrecht/details. Zie voorts J.P. Poort & J.J.M. Theeuwes, Prova d’orchestra: een economische analyse van het voorontwerp auteurscontractenrecht, AMI 2010, afl. 5, p. 137-145 en B.J. Lenselink, Het voorontwerp auteurscontractenrecht, AMI 2010, afl. 5, p. 159-166.

13 In de zaak van Martin Garrix tegen Spinnin Records ging het om een contract van vóór 2015 waarop krachtens het toenmalige (en huidige) overgangsrecht de bestseller-regeling niet van toepassing was. Wanneer de Wet versterking auteurscontractenrecht, die nu bij de Tweede Kamer ligt, in werking zal (zijn ge)treden, zal de bestseller-regeling ook gelden voor exploitatiecontracten gesloten vóór 2015, zij het dat alleen bestseller-succes van na de datum van inwerkingtreding van die wet aanleiding kan geven tot een aanvullende vergoeding.

14 Een aparte situatie is aan de orde wanneer de exploitant zelf ook eigen rechten heeft op het voorwerp van exploitatie. Dit kan bijv. aan de orde zijn bij muziekopnamen, waarbij de platenmaatschappij de ‘producent van fonogrammen’ kan zijn (in de zin van de Wnr) en uit dien hoofde rechten kan hebben op de opname, naast de artiest die als uitvoerend kunstenaar eveneens eigen rechten kan hebben. Ook als de artiest die rechten terugkrijgt, blijft hij voor verdere exploitatie van de opname afhankelijk van zijn mederechthebbende(n) en zullen zij er dus samen uit moeten zien te komen.